



Didactiek van de Hoop

Universiteit Utrecht en Stichting Technotrend

EVEN VOORSTELLEN



Tim

Leraaropleider en onderzoeker

Universiteit Utrecht



**Universiteit
Utrecht**



Frank

Freelance ontwerper klimaateducatie

Stichting Technotrend



Mark

Docent en trainer

Stichting Technotrend

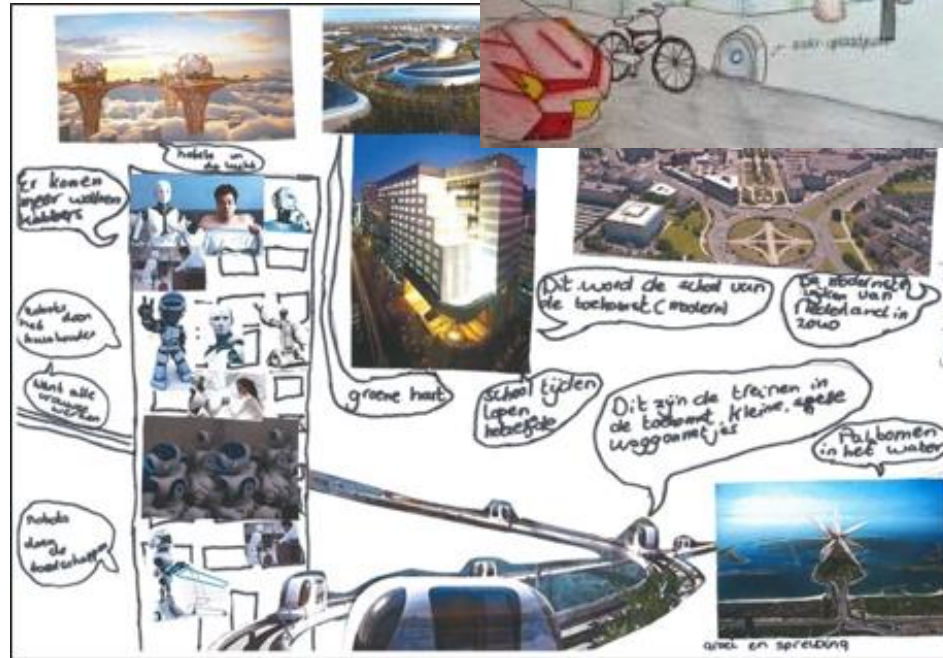
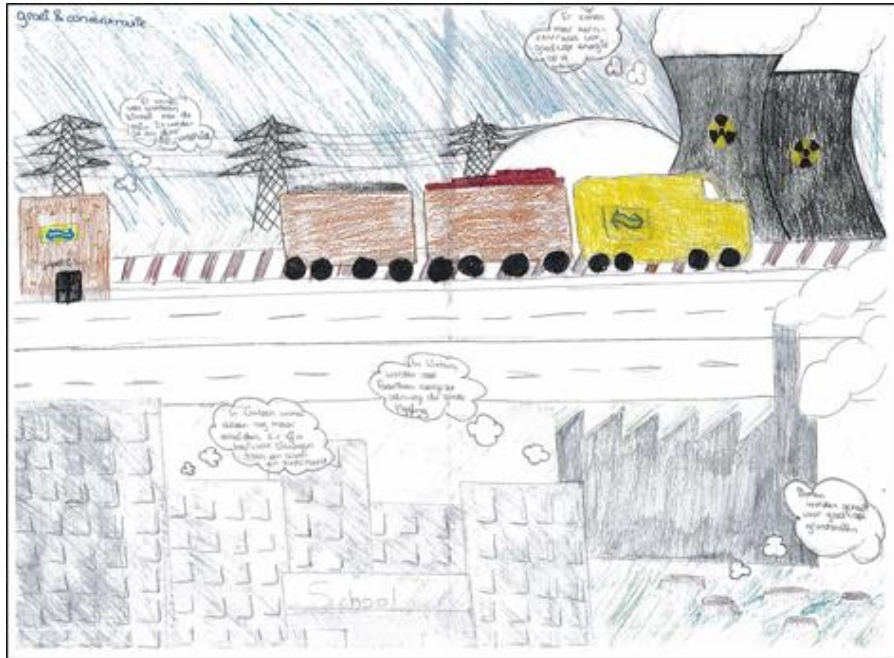


JONGEREN OVER DE TOEKOMST

Hoe moet ik nou weten wat er gaat gebeuren?



KWALITATIEF ONDERZOEK



KWANTITATIEF ONDERZOEK



Boos, bang en verdrietig: een op de vijf jongeren ervaart klimaatstress

NOS Nieuws • Dinsdag 26 september, 00:07 •
Aangepast dinsdag 26 september, 07:06

Boos, bang en verdrietig: een op de vijf jongeren ervaart klimaatstress

 **Judith van de Hulsbeek**
redacteur Klimaat en Energie

Een op de vijf jonge mensen zegt regelmatig tot vaak stress te voelen als ze aan de klimaatcrisis denken. Ze voelen zich moedeloos, machteloos, piekeren er over of slapen slecht. Dat blijkt uit een onderzoek van Ipsos in opdracht van Milieudefensie Jong.

PEDAGOGIEK VAN DE HOOP



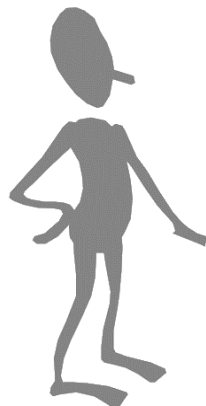
"Jongeren hebben hoop nodig"

Lea Dasberg (professor in pedagogiek)

WAT IS HOOP?

“Ik hoop dat het morgen mooi weer wordt”

“Ik hoop dat je snel beter wordt”



Dagelijks leven

VORMEN VAN HOOP

Webb (2012):

1. Geduldige hoop (patient hope)
2. Solide hoop (sound hope)
3. Overtuigde hoop (resolute hope)
4. Kritische hoop (critical hope)
5. Transformatieve hoop (transformatieve hoop)

DIDACTIEK VAN DE HOOP

Didactische principes

1. Blik terug op het verleden om de vanzelfsprekendheid van het heden open te breken.
2. Stimuleer betrokkenheid bij de eigen omgeving en actoren.
3. Bied scenario's aan die in de praktijk worden gebruikt.
4. Laat leerlingen toekomsten verbeelden (forecasting technieken).
5. Geef voorbeelden van toekomstbeelden
6. Laat leerlingen stappen bedenken naar een wenselijke toekomst (backcasting technieken).
7. Bied ruimte om te praten over gevoelens over de toekomst, en de biases en barrières.
8. Maak gedeelde wensen en zorgen zichtbaar.
9. Benadruk positieve bijdragen.
10. Benadruk invloed

Zie www.tinyurl.com/didactiekvandehoop

HOE ZIT HET?

Info

Kennis

Attitude

Gedrag

Krantenartikelen
Videos
...

Kennis over ...

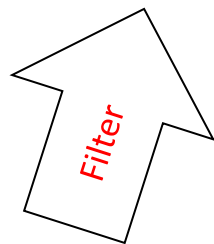
- oorzaken van CC
- gevolgen van CC
- bewijs voor CC
- werking van maatregelen
- toekomstscenario's
- ...

Overtuigingen t.a.v. ...

- het bestaan van CC
- risico's van CC
- betrouwbaarheid van klimaatonderzoek
- nut van maatregelen
- openheid/maakbaarheid van de toekomst
- ...

Daadwerkelijk uitvoeren van

- persoonlijke verduurzamingsmaatregelen
- acties voor systeemverandering
- ...



(behoefte aan)

Affectieve component

Gevoelens van

- bezorgdheid
- betrokkenheid
- verantwoordelijkheid
- vertrouwen in kunnen (efficacy)

Biases

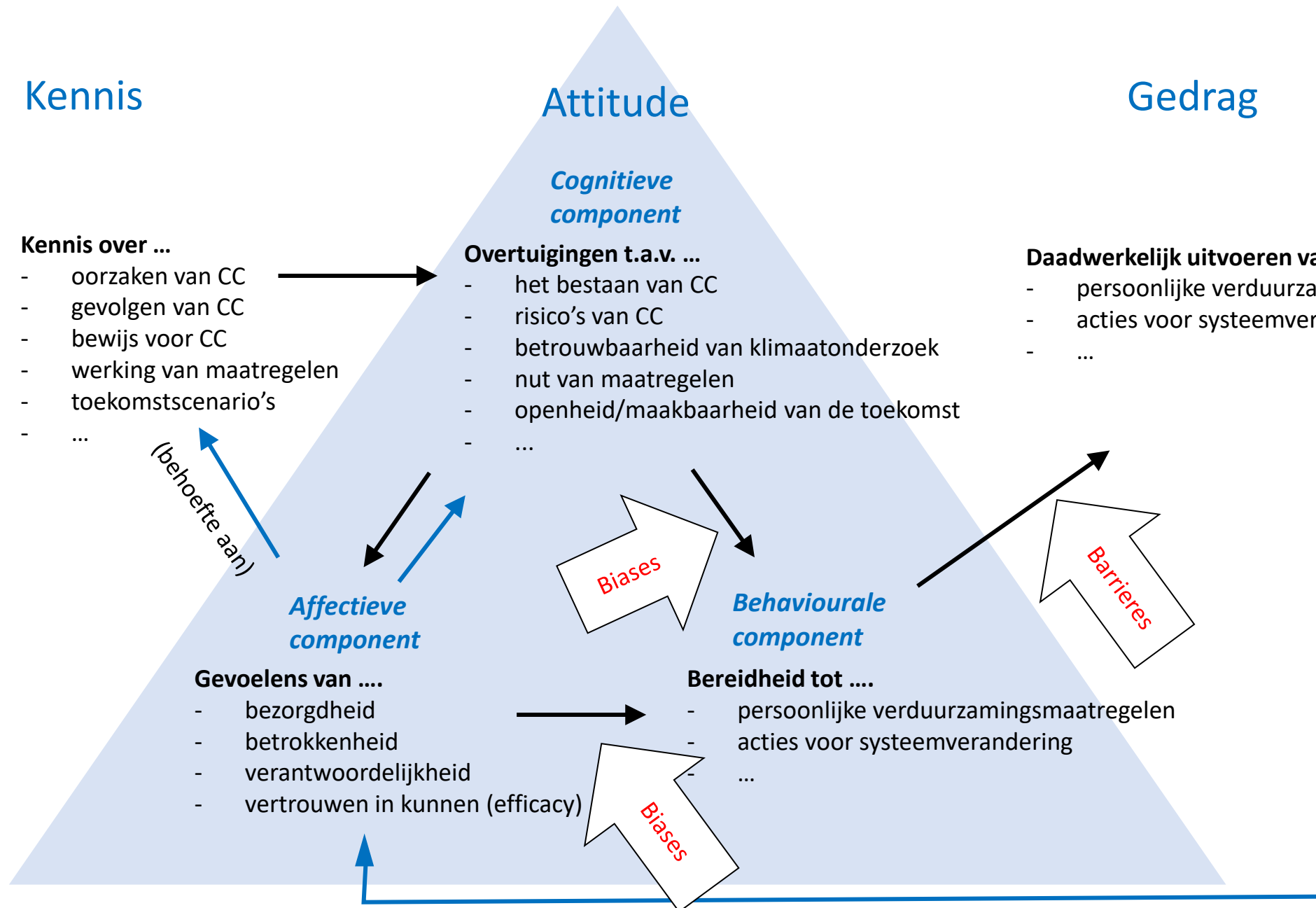
Behaviourale component

Bereidheid tot

- persoonlijke verduurzamingsmaatregelen
- acties voor systeemverandering
- ...

Biases

Barrières



LESMATERIALEN

1. Werkvorm: Waar sta je?
2. Werkvorm: Dagboek van de toekomst
3. Werkvorm: Museum van de toekomst
4. Veldwerkopdracht: Stad van de toekomst
5. Lessenserie: Tijdlijnen voor Nederland
6. Project: Reisgids van de toekomst

Werkvorm

“Waar sta je?”

WERKVORM “WAAR STA JE?”

Als ik aan klimaatverandering denk, dan voel ik

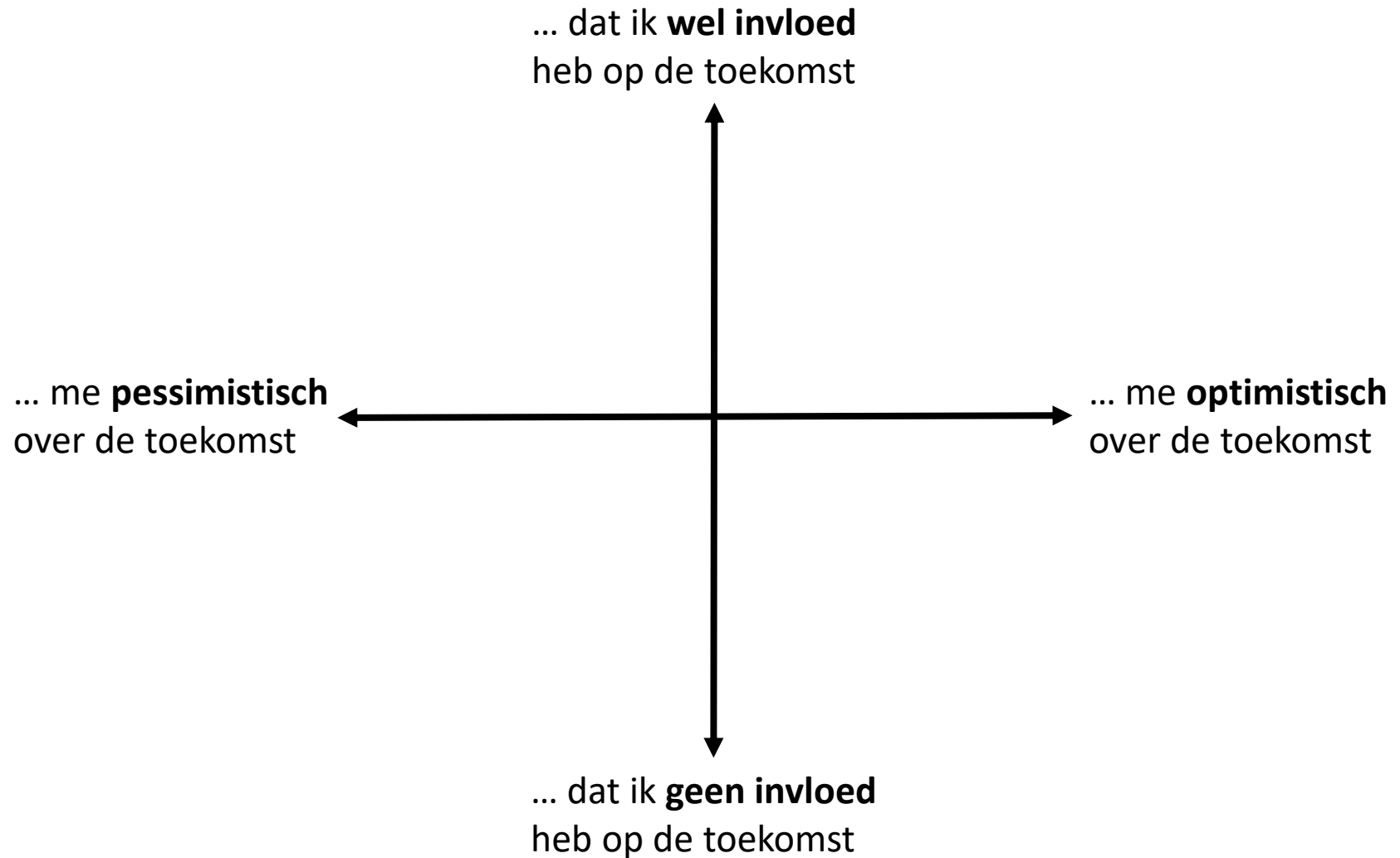
... me **pessimistisch**
over de toekomst



... me **optimistisch**
over de toekomst

WERKVORM “WAAR STA JE?”

Als ik aan klimaatverandering denk, dan voel ik



WERKVORM “WAAR STA JE?”

Hoopvolle bronnen



milieudefensie

Actueel

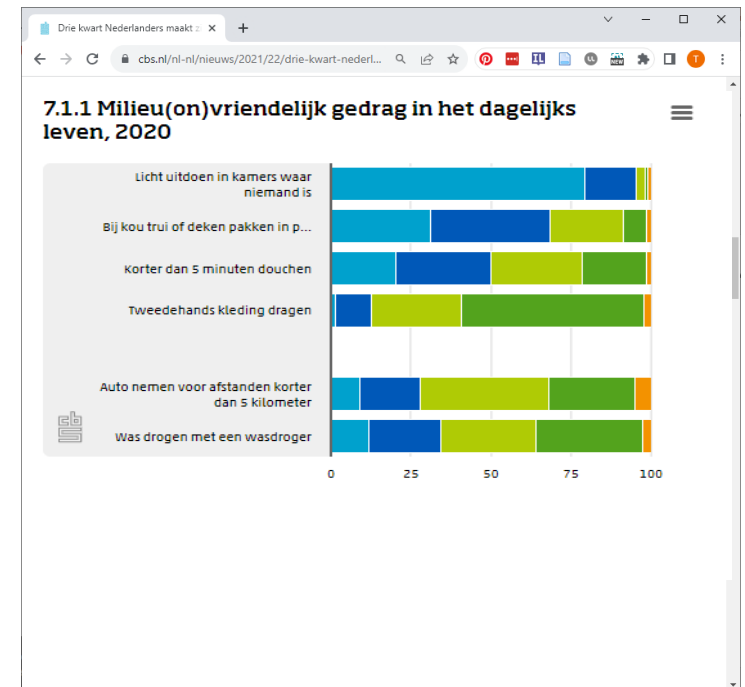
De Klimaatmars was groot, groter, grootst

Gepubliceerd 11 maart 2019

Dit nieuwsbericht hoort bij de campagne Eerlijk Klimaatakkoord

DELEN

Natte sokken en doorweekte spandoeken. Kippenvet en klappertanden. 40.000 mensen hebben regen en wind getrotseerd voor een eerlijk klimaatbeleid. Wat een helden! Benieuwd naar onze aftermovie?



Werkvorm

“Dagboek van de toekomst”

Dagboek van een docent, 25 jaar geleden

Voor ontbijt heb ik drie boterhammen met sandwich spread gegeten. Het is een nieuw soort broodbeleg. Volgens de reclame op TV is het lekker fris. Maar ik vind het naar kots smaken.

Ik ging met de fiets naar mijn school. Het was tegenwind, dus ik moest hard trappen.

Toen ik op school aankwam hoorde ik van collega's dat de krijtborden eruit gaan, en alle klassen witte borden krijgen waar je met een stift op kunt schrijven. Best fijn. De school verandert snel. Vorige week was al besloten dat het computerlokaal nieuwe computers krijgen die aangesloten zijn op internet. Dat is ook fijn, want die oude computers waren zo traag!

Na de laatste les fietste ik naar het centrum. Ik moest nog even Franse Francs halen bij het geldwisselkantoor, voor het weekendje Parijs. Er stond een enorme rij. Ik had niets te lezen meegenomen, dus ik stond me een half uur te vervelen. En op de weg naar huis begon het keihard te regenen. Ik was vanmorgen vergeten het weerbericht te luisteren op de radio, dus ik had geen regenkleding mee. Zeiknat geregend. Wat een pech dag!

Ik had geen zin om te koken, dus heb ik voor avondeten vier pizza's gehaald bij de pizzeria om de hoek. M'n kinderen waren ook blij. Pizza's zijn niet alleen lekker, maar het scheelt ook weer ruzie om wie de afwas moet doen.

's Avonds ging ik naar de voetbaltraining. Gelukkig regende het niet meer. Je weet het maar nooit, met het weer.

Dagboek van de toekomst, over 25 jaar

Hoe gaat de toekomst eruit zien?

Is het wel mogelijk om
iets te zeggen over de toekomst?



Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

- Heeft analyse uitgevoerd van ontwikkelingen in de maatschappij
- Ze herkennen vier ontwikkelingen
- Het is de vraag welke ontwikkeling het sterkst door zal zetten in de toekomst

Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

- Heeft rapport uitgebracht met vier scenario's





De samenleving wordt steeds individualistischer: mensen willen vooral onafhankelijk zijn en zelf keuzes maken. De economie wordt steeds meer gekenmerkt door het marktdenken: Grote bedrijven nemen het voortouw en krijgen veel ruimte van de overheid om zoveel mogelijk winst te maken. De overheid stelt minder regels.

Mensen hebben steeds meer online contact met elkaar, en leven steeds meer in 'bubbels' van mensen met dezelfde leefstijl. Er is weinig contact tussen deze bubbels. Mensen vinden keuzevrijheid en flexibiliteit belangrijk.

Mensen voelen steeds meer waardering voor natuur, en stellen ecologie boven consumptie. Mensen gaan zelf meer aan verduurzaming doen, en sporen de overheid aan om de leiding te nemen om te komen tot vergroening.

Mensen vinden kleinschaligheid steeds belangrijker. Ze zijn trots op hun buurt en dorp, en het landschap in de omgeving, en voelen zich onderling verbonden. Bewoners nemen samen het initiatief om hun eigen omgeving te verbeteren.

Opdracht

- Jullie krijgen per groepje één scenario.
- Schrijf een dagboekverhaal van één dag uit je leven in het jaar 2050, volgens het toebedeelde scenario.
 - Start met “In 2050 ben ik ... jaar oud”
 - Beschrijf je nacht, ochtend, middag en avond
 - Hoe slaap je?
 - Wat ontbijt je?
 - Waar werk je?
 - Hoe ga je naar je werk?
 - Wat eet je s avonds?
 - Wat doe je in je vrije tijd?
 - Met wie heb je contact? Hoe heb je contact?
 - etc

Verhalen uitwisselen

- Hoe ervaar je dat?
- Lees het verhaal van een ander groepje.
- Schrijf op wat je het grootste **verschil** vindt met jullie verhaal

Voorbeeld van een dagboekverhaal

In 2050 ben ik 41 jaar oud. Ik heb dan twee kinderen, en woon in een woning in een huizenblok met een gemeenschappelijke binnentuin.

Als ik 's ochtends wakker wordt, haal ik gelijk brood bij de bakker twee straten verderop. Het brood is nog lekker warm, heerlijk!

's ochtends breng ik mijn jongste dochter en de dochter van de overburen naar school. Het is een fijne kleine buurtschool met maar 100 kinderen. Vandaag gaan ze lampionnen knutselen voor de lampionnenoptocht door de stad volgende week. Heel leuk: alle basisscholen uit de stad doen mee.

Ik fiets door naar mijn werk, en stop nog even onderweg bij het nieuwbouwproject waar mijn vader een aanleunwoning heeft gekocht. Het is bijna af. Fijn dat hij in de buurt blijft wonen, dan kan hij vaak mee-eten 's avonds. En wij kunnen hem helpen met klusjes thuis. Hij is ook niet de jongste meer.

Voordat ik naar huis ga, ga ik nog even langs het gebouw van de muziekvereniging voor overleg met de andere bestuursleden. Bij de lampionnentocht zorgen we voor het orkest bij de plek waar de tocht eindigt. We moeten nog afspraken maken over welke kleding we aan doen.

's avonds eet buurvrouw Carine mee. Het is nog best warm, dus we kunnen lekker buiten eten in de gemeenschappelijke binnentuin. Vorige week hebben we met z'n allen de bomen gesnoeid, dus er is nu wat meer zon bij de tafeltjes.

We moeten ons haasten, want om 19 uur moet ik al coachen bij de volleybalclub.



Regionaal
geworteld

Mensen vinden kleinschaligheid steeds belangrijker. Ze zijn trots op hun buurt en dorp, en het landschap in de omgeving, en voelen zich onderling verbonden. Bewoners nemen samen het initiatief om hun eigen omgeving te verbeteren.

Nabespreking

Welk scenario spreekt je het meest aan?
Leg uit waarom

Zie je nu al ontwikkelingen
in de richting van het
wenselijke scenario?

Hoe kun je zelf bijdragen aan het
realiseren van het wenselijke scenario?

Door zelf iets aan te pakken?
Door een actie op te zetten?
Door te stemmen?



De samenleving wordt steeds individualistischer: mensen willen vooral onafhankelijk zijn en zelf keuzes maken. De economie wordt steeds meer gekenmerkt door het marktdenken: Grote bedrijven nemen het voortouw en krijgen veel ruimte van de overheid om zoveel mogelijk winst te maken. De overheid stelt minder regels.

Mensen hebben steeds meer online contact met elkaar, en leven steeds meer in 'bubbels' van mensen met dezelfde leefstijl. Er is weinig contact tussen deze bubbels. Mensen vinden keuzevrijheid en flexibiliteit belangrijk.

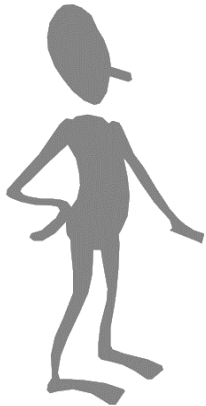
Mensen voelen steeds meer waardering voor natuur, en stellen ecologie boven consumptie. Mensen gaan zelf meer aan verduurzaming doen, en sporen de overheid aan om de leiding te nemen om te komen tot vergroening.

Mensen vinden kleinschaligheid steeds belangrijker. Ze zijn trots op hun buurt en dorp, en het landschap in de omgeving, en voelen zich onderling verbonden. Bewoners nemen samen het initiatief om hun eigen omgeving te verbeteren.

WERKVORM “DAGBOEK VAN DE TOEKOMST”

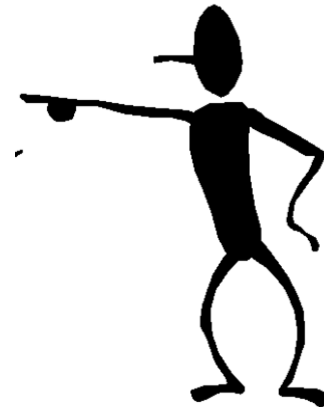
Twee aanpakken:

1. **Wijs** iedere groep toe aan een scenario
2. Leerlingen maken een tekening
3. Bespreek de **verschillen**
4. Welk scenario heeft je voorkeur?



Focus op analyseren

1. Laat groepen een voorkeursscenario **kiezen**
2. Leerlingen maken een tekening
3. Bespreek de **overeenkomsten**
4. Welke ontwikkelingen zie je nu al in deze richting?

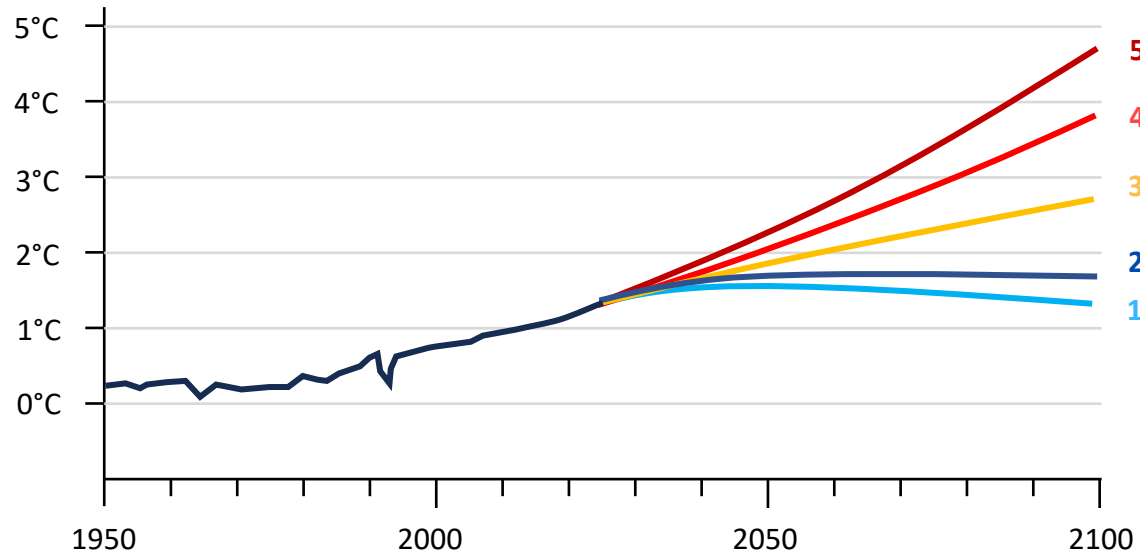


Focus op dromen

Museum van de toekomst

IPCC klimaatscenario's

Temperatuurverandering ten opzichte van 1900



Scenario 5 – Snelle ontwikkeling

De wereld heeft steeds meer vertrouwen in vrij concurrerende markten. Er zijn weinig regels. Hierdoor neemt de wereldwijde handel toe. Er wordt steeds gekozen voor de goedkoopste brandstof. Er wordt geld uitgegeven aan onderwijs en technologie dat economische groei versterkt, en niet aan duurzame ontwikkeling. Burgers en overheden accepteren dat de economische groei leidt tot meer uitstoot van broeikasgassen en dus sterke klimaatverandering. Er zijn geen regels die niet-duurzame producten en activiteiten verbieden.

Scenario 1 – De zeer duurzame route

Overheden, burgers en bedrijven zien klimaatverandering als de grootste bedreiging voor de toekomst. Er worden snel vergaande maatregelen genomen om de uitstoot van broeikasgassen al in 2050 tot nul terug te brengen. Er komen veel regels die duurzame producten en activiteiten stimuleren, terwijl niet-duurzame producten en activiteiten worden verboden.

Opdracht

- Stel je voor, je leeft in het jaar 2100.
- Jullie krijgen de opdracht om een museum met objecten uit het jaar 2024.

Maak een bijschrift, onderaan het object

Object 1



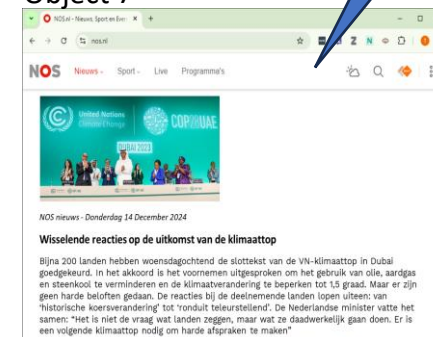
Object 3



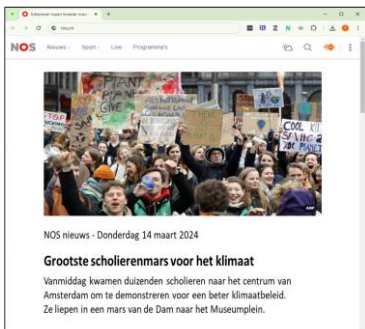
Object 5



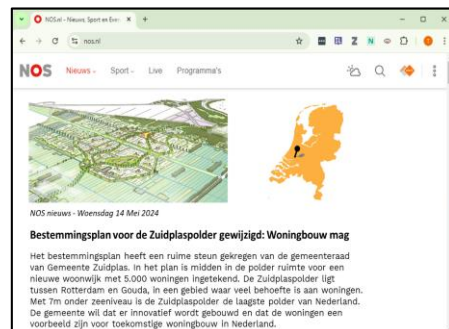
Object 7



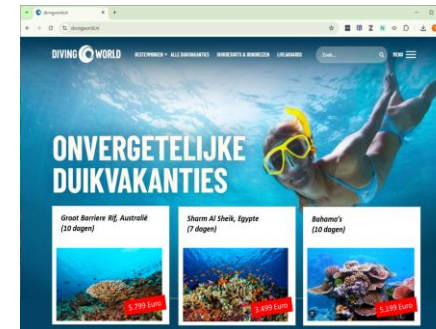
Object 2



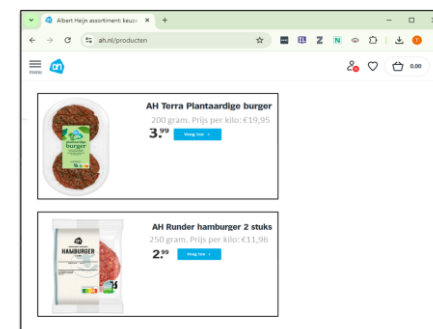
Object 4



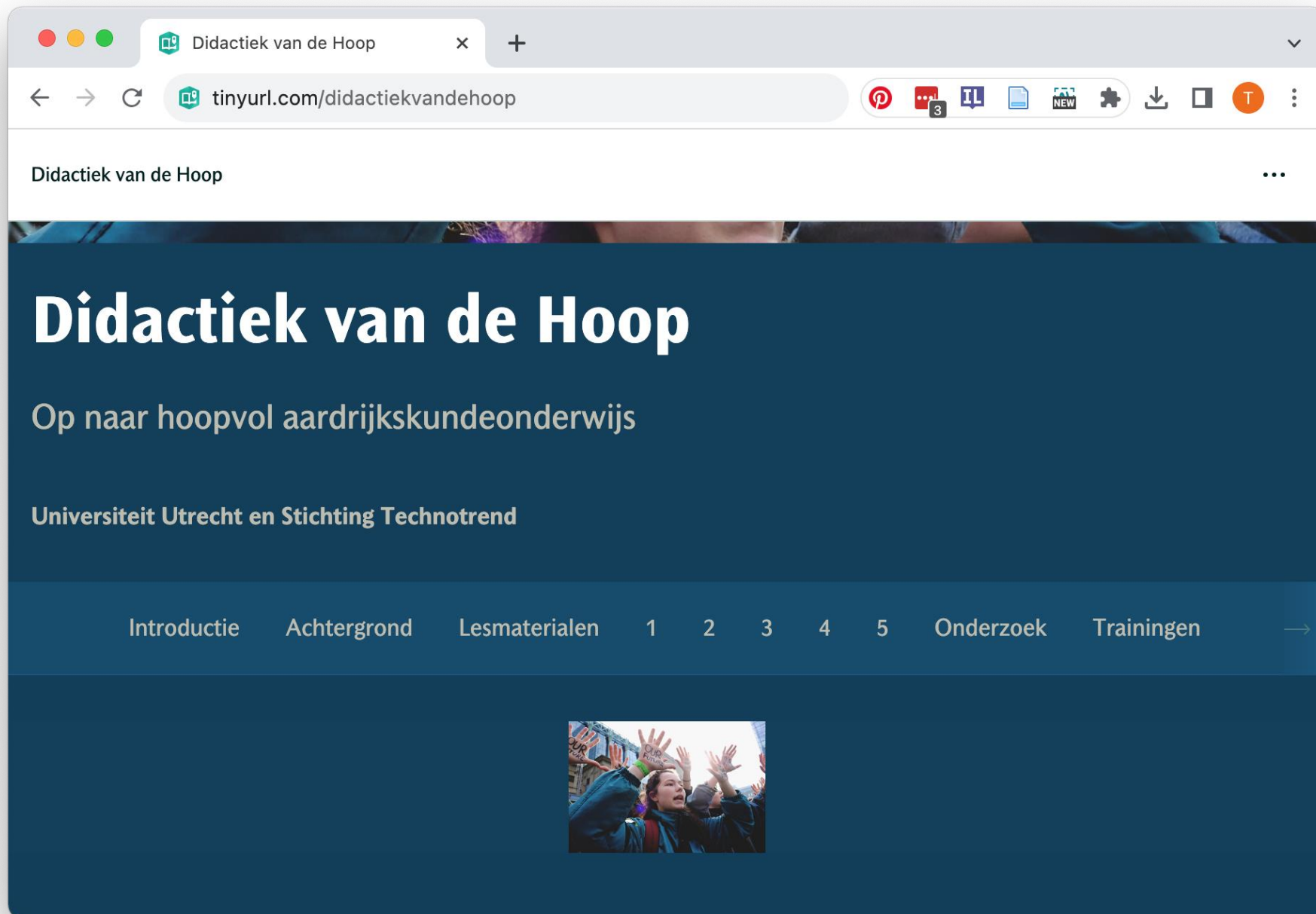
Object 6



Object 8



Meer weten?



Of stuur een mailtje naar:
Tim Favier (t.t.favier@uu.nl)